

Europejski Rzecznik
Praw Obywatelskich

Tłumaczenie tej strony zostało wygenerowane za pomocą tłumaczenia maszynowego [\[Link\]](#). Tłumaczenia maszynowe mogą zawierać błędy potencjalnie zmniejszające zrozumiałość i dokładność; Rzecznik Praw Obywatelskich nie ponosi odpowiedzialności za jakiegokolwiek rozbieżności. Aby uzyskać najbardziej wiarygodne informacje i pewność prawną, należy zapoznać się z następującymi informacjami wersja źródłowa na angielski, do której odnośnik znajduje się powyżej. Więcej informacji można znaleźć w naszej [polityce językowej i tłumaczeniowej](#) [\[Link\]](#).

Decyzji w sprawie 1618/2007/JF - Zarzut nieprzedstawienia przez Komisję zadowalających przyczyn przyjęcia wyjaśnień państwa członkowskiego w sprawie o naruszenie

Decyzja

Sprawa 1618/2007/JF - Otwarta 31/10/2007 - Decyzja z 13/01/2010

W 2005 r. skarżący zaskarżył do Komisji domniemane stosowanie farb przeciwpiorostowych zawierających zakazane substancje chemiczne do konserwacji kadłubów statków rybackich w porcie Nazaré w Portugalii. Komisja dokonała oceny wyjaśnienia władz portugalskich i w rezultacie odłożyła skargę do akt.

Skarżący twierdził, że Komisja nie przedstawiła zadowalających przyczyn, dla których uznała, że wyjaśnienia podane przez władze portugalskie są wystarczające. Według skarżącego Portugalia dostarczyła Komisji nieprawdziwych informacji. Skarżący twierdził, że otrzymał on wyniki analiz laboratoryjnych, które udowodniły, że ilość zakazanych substancji w wodach portu Nazaré były wystarczające, aby stanowić poważne ogólne zagrożenie zarówno dla zdrowia publicznego, jak i otoczenia.

Rzecznik wszczął dochodzenie i poinformował portugalskiego Rzecznika Praw Obywatelskich o skardze. Ten ostatni również postanowił wszcząć dochodzenie dotyczące kontroli i monitorowania przez krajowe organy publiczne sprzedaży i stosowania ww. substancji chemicznych.

Rzecznik uznał, że wyjaśnienia udzielone przez Komisję są wystarczające i zamknął sprawę. Rzecznik zauważył, że dochodzenie portugalskiego rzecznika jest wciąż w toku, i postanowił, że po otrzymaniu wniosków portugalskiego rzecznika przekaże je Komisji w celu podjęcia odpowiednich działań.

OKOLICZNOŚCI LEŻĄCE U PODSTAW SKARGI

1. Skarżący reprezentuje przedsiębiorstwo prywatne działające w obszarze produktów spożywczych i kultury morskiej.
2. W 1997 r. władze portugalskie [1] udzieliły skarżącemu zezwolenia na hodowlę nasion dwuzaworów. W 2001 r. skarżący otworzył szkółkę [2] dwuzaworów w publicznej dziedzinie morskiej portu w Nazaré [3]. W tym roku port w Nazaré został przekształcony z małego, rekreacyjnego portu rybackiego w port do rozładunku łodzi wyposażonych w sieci rybackie, co w konsekwencji doprowadziło do znacznego zwiększenia ruchu łodzi.
3. W ciągu kilku miesięcy od otwarcia przedszkola skarżący odnotował znaczny wzrost śmiertelności obu zawałów. Skarżący przeprowadził analizę wody portowej. Potwierdzono zniknięcie fitoplanktonu i osadów obecnych po otwarciu przedszkola. Ponadto analiza wykazała obecność substancji toksycznych.
4. W 2002 r., na wniosek skarżącego, portugalski Instytut Badań Rybnych i Morskich (*Instituto de Investigação das Pescas e do Mar* - IPIMAR), podmiot publiczny, przeprowadził analizy szkółki skarżącego oraz osadów i wód portu Nazaré. Potwierdzono obecność związków organotynowych, w szczególności monobutylocyny (MBT), dibutylocyny (DBT) i tributylotyny (TBT) [4]. Ten ostatni jest stosowany w farbach przeciwpiorostowych nakładanych na kadłuby statków.
5. Następnie skarżący zwrócił się do portugalskich ministerstw środowiska i robót publicznych w odniesieniu do treści wymienionych na etykiecie jednej konkretnej marki farby sprzedawanej na rynku portugalskim.
6. Na początku lipca 2005 r. skarżący złożył skargę przeciwko Portugalii do Komisji Europejskiej dotyczącą domniemanego stosowania farb przeciwpiorostowych na łodziach rybackich w porcie w Nazaré oraz wpływu farb przeciwpiorostowych na lokalną faunę, florę i ogólnie zdrowie publiczne. W skardze skarżący podkreślił, że pomimo tego, że farby TBT są zakazane przez Międzynarodową Organizację Morską („IMO”), Wspólnotę i ustawodawstwo krajowe, farby przeciwpiorostowe są nadal swobodnie sprzedawane w wielu portach w środkowej Portugalii, w tym w porcie w Nazaré.
7. Skarga (odniesienie: 2005/4769), została zarejestrowana w Dyrekcji Generalnej Komisji („DG”) ds. środowiska. W lutym 2006 r. DG ds. Środowiska zwróciła się do władz portugalskich o udzielenie informacji na temat portu w Nazaré, a mianowicie jego struktury i eksploatacji, a także wykorzystania produktów konserwacji statków, w tym produktów przeciwpiorostowych, oraz ich potencjalnego wpływu na jakość wody oraz szkółki żłobków i skorupiaków w pobliżu. W dniu 31 marca 2006 r. poinformowało skarżącego, że jego skarga jest również rozpatrywana na podstawie przepisów dyrektywy Rady 79/923/EWG z dnia 30 października 1979 r. w sprawie wymaganej jakości wód skorupiaków („dyrektywa 79/923/EWG”) [5].

8. W dniu 21 kwietnia 2006 r. DG ds. Środowiska poruszyła sprawę skarżącego podczas spotkania z władzami portugalskimi dotyczącego szeregu różnych postępowań w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego. Podczas tego spotkania władze portugalskie wyjaśniły, co następuje. Po pierwsze, wody portu w Nazaré są klasyfikowane jako wody niełuskane. Po drugie, jego *Inspecção Geral das actividades Económicas* (zwany dalej „IGAE”) został powiadomiony o potencjalnie wysokim poziomie TBT w określonej marce farby. W czerwcu 2005 r. przeprowadziła testy na próbkach farb przeciwporostowych. W styczniu 2006 r. stwierdzono, że farby te nie zawierają związków organostannicznych. Następnie przeprowadziła dalsze dochodzenie w sprawie różnych innych marek farb przeciwporostowych, aby upewnić się, że wszystkie one niosły na swoich etykietach słowa „*Konwencja antyporostowa IMO*”. Po trzecie, port w Nazaré wdrożył środki mające na celu ochronę wód morskich przed niekorzystnymi skutkami działalności prowadzonej w porcie, w szczególności prac związanych z utrzymaniem kadłuba.

9. Powyższe wnioski zostały następnie potwierdzone pismem z dnia 25 kwietnia 2006 r. skierowanym do Komisji przez władze portugalskie. W piśmie tym władze portugalskie wyjaśniły, że w 1995 r. zezwoliły na korzystanie z publicznej domeny morskiej w porcie Nazaré do celów akwakultury na okres 10 lat. Podkreślili jednak również, że wody w porcie w Nazaré nie mogą być uważane za wody skorupiaków, biorąc pod uwagę, że „*nie rozwinęła się tam kultura dwuzaworów*” [6]. Ponadto załączono kopie wyników analizy wody przeprowadzonej w marcu 2005 r. w dorzeczu portu w Nazaré.

10. W dniu 9 października 2006 r. DG ds. Środowiska poinformowała skarżącego, że w 1995 r. dopuszczono instalację akwakultury na obszarze portu, ale wody w porcie w Nazaré nie były wodami skorupiaków zdefiniowanymi w dyrektywie 79/923/EWG. Ponadto „*na tych wodach nie zezwolono na produkcję dwuzaworów*” [7]. Ponadto lokalny system sanitarny stoczni filtrował i wylewał resztkowe wody. Analiza wód w porcie Nazaré nie wykazała obecności organizmów szkodliwych dla zdrowia ludzkiego. W tym względzie wody kąpielowe na plaży w pobliżu portu były zgodne z parametrami określonymi w dyrektywie Rady 76/160/EWG z dnia 8 grudnia 1975 r. dotyczącej jakości wody w kąpieliskach („dyrektywa 76/160/EWG”) [8]. W świetle wyjaśnień władz portugalskich DG ds. Środowiska uznała, że wspólnotowe przepisy dotyczące ochrony środowiska nie zostały naruszone. Niemniej jednak DG ds. Środowiska postanowiła przekazać sprawę DG ds. Przedsiębiorstw, którą uznała za kompetentną do analizy dalszych zarzutów skarżącego dotyczących naruszenia dwóch dyrektyw Rady. Pierwszą z nich była dyrektywa Rady 76/769/EWG z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych („dyrektywa 76/769/EWG”) [9], a druga dyrektywa Komisji 1999/51/WE z dnia 26 maja 1999 r. dostosowująca po raz piąty do postępu technicznego załącznik I do dyrektywy 76/769/EWG (cyna, PCP i kadm) („dyrektywa 1999/51/WE”) [10].

11. W dniu 7 lutego 2007 r. DG ds. Środowiska poinformowała skarżącego, że zamierza zamknąć jego sprawę, której nadano numer referencyjny 2005/4769. DG ds. Środowiska powtórzyła swoje wcześniejsze wnioski dotyczące zgodności wód portu w Nazaré z dyrektywą

79/923/EWG dotyczącą jakości wód skorupiaków oraz wyników inspekcji przeprowadzonych przez władze portugalskie. Dodała ponadto, że nie stwierdziła żadnego naruszenia dyrektywy Komisji 2002/62/WE z dnia 9 lipca 2002 r. dostosowującej po raz dziewiąty do postępu technicznego załącznika I do dyrektywy 76/769/EWG (związki organiczne) („dyrektywa 2002/62/WE”) [11] , ani naruszenia maksymalnych limitów określonych w dyrektywie Rady 76/160/EWG dotyczących jakości wody w kąpieliskach. Ponadto zwróciła się do skarżącego o przedstawienie uwag w terminie jednego miesiąca na temat zamiaru zamknięcia jego sprawy.

12. Skarżący nie zgodził się z zamiarem zamknięcia sprawy przez DG ds. Środowiska. W dniu 12 marca 2007 r. poinformował ją, że zamierza przedstawić wyniki analizy wody pobranej z portu w Nazaré, przeprowadzonej przez niezależne laboratorium posiadające wiedzę fachową w dziedzinie zanieczyszczenia morza (zwane dalej „laboratorium”).

13. W dniu 21 marca 2007 r. DG ds. Środowiska zamknęła sprawę skarżącego, nr referencyjny 2005/4769. Następnie poinformowała skarżącego, że nawet gdyby niezależna analiza, do której skarżący odniósł się w korespondencji z dnia 12 marca 2007 r., miała wskazywać na obecność substancji zanieczyszczających niezgodnych z produkcją dwuzaworów (której skarżący nie był w stanie wykazać do tej daty), byłoby to bez znaczenia, ponieważ, jak podkreślił, wody w porcie w Nazaré nie były wodami w skorupiakach. Gdyby jednak przyszła analiza wskazywała na obecność TBT, DG ds. Środowiska zwróciła się do skarżącego o przekazanie wyników DG ds. Przedsiębiorstw [12] .

14. W dniu 17 maja 2007 r. skarżący przesłał DG ds. Środowiska następujące sprawozdania z niezależnego laboratorium: „ *Sprawozdanie w sprawie pobierania próbek fauny i flory, osadów i wody w Nazaré w Portugalii* ” oraz „ *Dochodzenie w sprawie związków cynoorganicznych i metali ciężkich w próbkach osadów, wody i mały pobranych w porcie w Nazaré w Portugalii i wokół niego* ” („sprawozdania”). Raporty ujawniły obecność metali ciężkich, takich jak MBT, DBT, TBT, tetrabutyllocyna (TTBT), monooktylina (MOT), dioktyltylna (DOT), tricykloheksylocyna (TcyT) i trifenylocyna (TPHT). Skarżący załączył również pismo niezależnej rady portowej Centre Portugal („ *Junta Autónoma dos Portos do Centro* ”) z dnia 12 lipca 1995 r., w którym zaświadczone, że rozporządzenie portu w Nazaré zakazało „ *jasno i jednoznacznie* ” składowania odpadów i wszelkich innych szkodliwych substancji resztkowych. Następnie załączył fotografie, które według niego pokazały władze lokalne ukrywające składowisko odpadów w pobliżu portu. Wreszcie uznał on, że wszystkie powyższe okoliczności dowodzą, iż władze portugalskie przekazywały DG ds. Środowiska nieprawdziwe informacje, w związku z czym jej decyzja o zamknięciu jego sprawy była błędem.

15. DG ds. Środowiska przekazała pismo skarżącego z dnia 17 maja 2007 r. DG ds. Przedsiębiorstw w celu przeanalizowania, czy związki TBT były wykorzystywane w porcie w Nazaré [13] .

16. W dniu 3 lipca 2007 r. *na posiedzeniu grupy roboczej Komisji ds. ograniczeń w zakresie wprowadzania do obrotu i stosowania substancji niebezpiecznych i preparatów* , które odbyło się w Brukseli, DG ds. Przedsiębiorstw zwróciła się do przedstawicieli państw członkowskich o przedstawienie sprawozdania z egzekwowania ograniczeń dotyczących TBT w farbach

przeciwporostowych. Odnosił się również do sprawy skarżącego. Francja wskazała, że kilka państw członkowskich przeprowadziło kontrole w ramach europejskiej sieci egzekwowania przepisów dotyczących chemikaliów („CLEEN”). Stwierdzono bardzo niewiele przypadków produktów niezgodnych z wymogami. Według Zjednoczonego Królestwa obecność TBT w osadach jest długotrwała. Stwierdził on, że potencjalne źródło zanieczyszczenia w sprawie portugalskiej, a mianowicie sprawa skarżącego, może być wynikiem „historycznego obciążenia”.

17. W dniu 12 lipca 2007 r. DG ds. Przedsiębiorstw odpowiedziała na pismo skarżącego z dnia 17 maja 2007 r. Jego zdaniem sprawozdania ujawniły, że (i) poziomy stężenie organotyn takich jak MBT, DBT i TBT w wodach portu w Nazaré i jego okolicach nie były wyjątkowo wysokie w porównaniu z poziomami zarejestrowanymi w innych portach; oraz (ii) stężenie organotyny i metali ciężkich zarejestrowanych w próbkach wody i małży zmniejszyło się wraz ze wzrostem odległości od strefy portowej. Chociaż w wodach stwierdzono elementy zanieczyszczające, w sprawozdaniach przedstawionych przez skarżącego nie ustalono z całą pewnością źródła tego zanieczyszczenia. Brak wyraźnych przesłanek wskazujących na to, że źródło odpowiadało zastosowaniu farb przeciwporostowych zawierających wyżej wymienione substancje. Następnie DG ds. Przedsiębiorstw przytoczyła przepisy mające zastosowanie do wprowadzania do obrotu farb przeciwporostowych zawierających powyższe zanieczyszczenia: Dyrektywa 76/769/EWG i rozporządzenie (WE) nr 782/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 kwietnia 2003 r. w sprawie zakazu stosowania związków cynoorganicznych na statkach („rozporządzenie 782/2003”) [14]. Zgodnie z dyrektywą 76/769/EWG od 1990 r. związki cynoorganiczne nie mogą być stosowane do przygotowania farby przeciwporostowej, do łodzi o długości mniejszej niż 25 metrów, a od 2003 r. do jakichkolwiek łodzi. Zgodnie z rozporządzeniem 782/2003 od dnia 1 lipca 2003 r. zabronione jest stosowanie lub ponowne stosowanie związków cynoorganicznych w systemach przeciwporostowych na statkach. W związku z tym farba przeciwporostowa zawierająca te substancje nie może być wprowadzana do obrotu w UE ani stosowana w UE. Władze portugalskie zapewniły Komisję, że w 2005 r. przeprowadziły kontrole produktów przeciwporostowych sprzedawanych i stosowanych lokalnie. Wyniki, udostępnione w styczniu 2007 r., potwierdziły, że produkty są zgodne z obowiązującymi ograniczeniami. Wiadomo jednak, że obecność organotyn i metali ciężkich utrzymuje się przez długi czas w środowisku morskim. Możliwe jest zatem, że stężenia zarejestrowane w sprawozdaniach stanowią historyczne obciążenie wynikające z wcześniejszego stosowania tych substancji. Zgodnie z rozporządzeniem 782/2003 do dnia 1 stycznia 2008 r. statki poddane uprzednio obróbce farbami przeciwporostowymi nadal mogły wchodzić do wód UE i w związku z tym nieuchronnie uwalniały pewne ilości tych substancji. Może tak być w przypadku wód portu w Nazaré. W związku z tym DG ds. Przedsiębiorstw stwierdziła, że nie posiada wystarczających dowodów, aby stwierdzić, że sytuacja opisana przez skarżącego stanowiła naruszenie dyrektywy 76/769/EWG w odniesieniu do ograniczenia wprowadzania do obrotu i stosowania niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych. Dodała jednak, że państwa członkowskie są zobowiązane do prowadzenia nadzoru nad rynkiem farb przeciwporostowych.

18. W dniu 14 sierpnia 2007 r. DG ds. Przedsiębiorstw zwróciła się do władz portugalskich i przypomniała im, że muszą one zachować czujność, aby zapewnić zgodność produktów przeciwporostowych sprzedawanych i stosowanych w Portugalii z prawodawstwem wspólnotowym, w szczególności z dyrektywą 76/769/EWG i rozporządzeniem 782/2003.

Ponadto zwróciła się do nich o informowanie Komisji o działaniach w zakresie nadzoru podjętych w celu zapewnienia zgodności z powyższymi przepisami.

19. W dniu 18 września 2007 r. skarżący zwrócił się do DG ds. Przedsiębiorstw i wyraził opinię, że w sprawozdaniach potwierdzono, że poziomy zanieczyszczeń zarejestrowane na wodach portu w Nazaré, małego portu rybackiego, były porównywalne z poziomami zanieczyszczenia w porcie w Hamburgu, głównym porcie światowym. DG ds. Przedsiębiorstw nie mogła zatem stwierdzić, że stężenie organotyn w wodach portu w Nazaré i jego okolicach nie było wyjątkowo wysokie w porównaniu z stężeniami zarejestrowanymi w innych portach w Portugalii. Podobnie skarżący nie mógł zaakceptować faktu, że nie udowodnił, że źródłem zanieczyszczenia jest farba przeciwpiorostowa. Stwierdził on, że wszystkie sklepy z narzędziami okrętowymi w pobliżu portu w Nazaré sprzedają farby zawierające związki organiczne i że farby te są stosowane na statkach bez jakiegokolwiek kontroli. Te farby, jak twierdził, są nieprawidłowo oznakowane. Sprawozdania ujawniły istnienie takich substancji w wodach Nazaré i zaprzeczyły wnioskowi Komisji, zgodnie z którym przepisy wspólnotowe nie zostały naruszone. W związku z tym władze portugalskie przekazywały Komisji błędne informacje i nie przeprowadzały żadnych kontroli w tym obszarze. Skarżący nabył część wspomnianej farby, aby wysłać ją do laboratorium w celu przeprowadzenia analizy eksperckiej. Oświadczył, że przekaże wyniki Komisji w celu dostarczenia jej niezbędnych dowodów.

20. W międzyczasie zwrócił się do Rzecznika Praw Obywatelskich.

PRZEDMIOT DOCHODZENIA

21. Skarżący twierdzi, że Komisja nie przedstawiła jej odpowiednich powodów, dla których uznała wyjaśnienia władz portugalskich za zadowalające. Na poparcie tego zarzutu skarżący przedstawił następujące argumenty: było oczywiste, że władze portugalskie przekazały Komisji nieprawdziwe informacje; (II) analiza przeprowadzona przez niezależne laboratorium potwierdziła obecność TBT w wodach portu Nazaré oraz (iii) poziomy zanieczyszczenia uszkodziły szkółkę dwuzadaniową skarżącego i są niebezpieczne dla zdrowia publicznego i ogólnie dla środowiska.

22. Skarżący twierdzi, że Komisja powinna przedstawić mu wyjaśnienia, dlaczego uznała wyjaśnienia władz portugalskich za zadowalające.

DOCHODZENIE

23. W świetle faktów i oświadczeń przedstawionych przez skarżącego Rzecznik uznał, że przydatne byłoby również poinformowanie portugalskiego Rzecznika Praw Obywatelskich o niniejszej skardze, tak aby mógł on rozważyć, czy należy wszcząć dochodzenie w sprawie postępowania władz portugalskich. W związku z tym, po uzyskaniu zgody skarżącego, w dniu 31 października 2007 r. Rzecznik przekazał skargę do portugalskiego Rzecznika Praw Obywatelskich. Tego samego dnia poinformował również Komisję o skardze i zwrócił się do niej

o przedstawienie opinii na jej temat w terminie trzech miesięcy.

24. W dniu 12 grudnia 2007 r. portugalski Rzecznik Praw Obywatelskich poinformował Rzecznika Praw Obywatelskich, że postanowił zwrócić się o wyjaśnienia do władz portugalskich odpowiedzialnych za nadzór i kontrolę stosowania farb przeciwpowodziowych na łodziach.

25. W dniu 11 marca 2008 r. Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymał opinię Komisji w języku angielskim. W dniu 1 kwietnia 2008 r. otrzymał tłumaczenie portugalskie, które przekazał skarżącemu z zaproszeniem do przedstawienia uwag. Kopia została wysłana do portugalskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w celach informacyjnych.

26. Skarżący przesłał swoje uwagi w dniu 29 maja 2008 r., które Rzecznik przekazał do wiadomości portugalskiemu Rzecznikowi Praw Obywatelskich.

27. W dniu 30 czerwca 2008 r. Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymał od portugalskiego Rzecznika Praw Obywatelskich notę informującą go, że dostępne mu fakty nie wystarczają do przypisania władzom portugalskim odpowiedzialności za ewentualne szkody wyrządzone żłobkowi dwuzadaniowemu skarżącego. W tym względzie portugalski Rzecznik Praw Obywatelskich podkreślił, że uważa roszczenia skarżącego za należycie zabezpieczone, ponieważ skarżący wszczął postępowanie przeciwko organom krajowym we właściwym sądzie administracyjnym.

28. Niezależnie od powyższego, portugalski Rzecznik Praw Obywatelskich postanowił zbadać, w świetle mającego zastosowanie prawodawstwa wspólnotowego i krajowego, w jaki sposób krajowe organy publiczne kontrolują i kontrolują sprzedaż i stosowanie związków cynoorganicznych w ogóle. W dniu 11 marca 2009 r. służby portugalskiego Rzecznika Praw Obywatelskich poinformowały telefonicznie służby Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich, że powyższe dochodzenie jest nadal w toku.

29. W dniu 20 maja 2009 r. Rzecznik zwrócił się do Komisji o przedstawienie dodatkowych uwag, załączając uwagi skarżącego. Komisja udzieliła odpowiedzi w dniu 11 sierpnia 2009 r. w języku angielskim, a w dniu 15 września 2009 r. w języku portugalskim. Ta ostatnia wersja została przekazana do wiadomości skarżącemu i portugalskiemu Rzecznikowi Praw Obywatelskich.

30. W dniu 15 października 2009 r. skarżący przedstawił swoje uwagi dotyczące dodatkowych uwag Komisji, które również zostały przekazane portugalskiemu Rzecznikowi Praw Obywatelskich.

ANALIZA I WNIOSKI RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH

Uwagi wstępne

31. Rzecznik Praw Obywatelskich, po pierwsze, podkreśla, że Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej i jego statut upoważniają go do prowadzenia dochodzeń wyłącznie w sprawie działalności instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii. W związku z tym Rzecznik nie ma uprawnień do prowadzenia dochodzeń w sprawie organów krajowych państw członkowskich. W związku z tym poniższe wnioski odnoszą się wyłącznie do działań Komisji wobec skarżącego i nie będą obejmować żadnej oceny stanowisk przyjętych przez władze portugalskie. Te ostatnie są objęte odpowiednim dochodzeniem wszczętym przez portugalskiego Rzecznika Praw Obywatelskich, zgodnie z mandatem portugalskiego Rzecznika Praw Obywatelskich.

32. W związku z powyższym Rzecznik nie uważa za użyteczne zalecenie, aby Komisja, zgodnie z sugestią skarżącego w jego uwagach, odwiedziła port w Nazaré *w celu ustalenia na miejscu prawdziwości oświadczeń władz portugalskich*. Niemniej jednak Rzecznik uważa za niezwykle ważne, aby Komisja była w pełni świadoma wniosków wyciągniętych z dochodzenia przeprowadzonego przez portugalskiego Rzecznika Praw Obywatelskich i że w razie potrzeby powinna podjąć odpowiednie działania na podstawie tych wniosków. W związku z tym Rzecznik przekaze Komisji wyniki dochodzenia przeprowadzonego przez portugalskiego Rzecznika Praw Obywatelskich po ich otrzymaniu.

33. Podobnie, biorąc pod uwagę fakt, że skarżący wszczął postępowanie sądowe przeciwko Portugalii, argument skarżącego dotyczący rzekomej szkody dla jego żłobka dwuzadaniowego oraz odpowiadające mu stanowisko Komisji w sprawie tego argumentu nie zostaną ocenione w ramach niniejszego dochodzenia [15].

A. W przedmiocie zarzutu dotyczącego nieprzedstawienia przez Komisję adekwatnych powodów uzasadniających przyjęcie przez nią wyjaśnień władz portugalskich i związanych z nimi argumentów

Argumenty przedstawione Rzecznikowi Praw Obywatelskich

34. Rzecznik rozumie zarzut skarżącego w następujący sposób: Komisja nie przedstawiła przekonujących powodów, aby uznać wyjaśnienia władz portugalskich za zadowalające, stwierdzając, że wody w pobliżu portu w Nazaré nie zawierały TBT pochodzącej z jakiegokolwiek nielegalnej farby przeciwporostowej sprzedawanej na rynku lokalnym. Władze portugalskie przedstawiły te wyjaśnienia po złożeniu przez skarżącego skargi w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego przeciwko Portugalii.

35. Skarżący twierdził, że Komisja nie powinna była zamknąć skargi w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego na podstawie wyjaśnień, które z następujących trzech powodów uważał za oczywiście nieprawdziwe: Po pierwsze, sprawozdania niezależnego laboratorium potwierdziły obecność TBT na wodach portu w Nazaré. Po drugie, zanieczyszczenie, które zagraża zdrowiu publicznemu i ogólnie środowisku naturalnemu, a w

szczegółności spowodowało szkody w jego żłobku, wynikało z niewłaściwie oznakowanych farb przeciwporostowych, które są sprzedawane i używane swobodnie na tym obszarze. Po trzecie, władze portugalskie zezwoliły na uprawę dwuzaworów w przedmiotowych wodach.

36. Skarżący twierdził zatem, że Komisja powinna przedstawić zadowalające uzasadnienie przyjęcia wyjaśnień władz portugalskich.

37. W swojej opinii Komisja wyjaśniła, że przeanalizowała wszystkie informacje dostarczone przez skarżącego oraz że kwestie poruszone w jego skardze zostały omówione wspólnie z szeregiem państw członkowskich oraz z władzami portugalskimi indywidualnie. Nie otrzymano żadnych innych skarg i nie było dowodów na to, że farby przeciwporostowe zawierające związki organiczne były nadal dostępne na rynku wspólnotowym w latach 2005–2007, a zatem również w Portugalii.

38. Komisja uznała ponadto wiarygodne wyjaśnienia władz portugalskich dotyczące jakości wód portu Nazaré. W swojej opinii Komisja nie zakwestionowała faktu, że wody te zawierały związki organiczne. Nie zgodziła się jednak, że źródłem tego zanieczyszczenia było ciągle stosowanie nielegalnych farb przeciwporostowych. W rzeczywistości związki organiczne, a mianowicie TBT i metale ciężkie, są trwałe w środowisku morskim i gromadzą się w osadach. Obecność takich substancji w wodach portu w Nazaré mogła wynikać z emisji ze statków, które wpłynęły do portu w przeszłości. Oczekuje się, że zanieczyszczenie to zacznie się zmniejszać w 2008 r., kiedy to odpowiednie przepisy rozporządzenia 782/2003 w sprawie zakazu stosowania związków cynoorganicznych na statkach zaczęły mieć zastosowanie do wszystkich statków wchodzących do portów Wspólnoty i terminali morskich.

39. Wreszcie, zdaniem Komisji, obecność związków organostannicznych w kąpieliskach nie ma bezpośredniego negatywnego wpływu na zdrowie publiczne. Zdrowie publiczne jest zagrożone przez wchłanianie związków organostannicznych ze źródeł takich jak zanieczyszczona żywność lub kontakt z przedmiotami zawierającymi te związki. Wody, o których mowa, były zgodne z zasadami dotyczącymi jakości wody w kąpieliskach.

40. Niemniej jednak Komisja przyznała, że zanieczyszczenie powodowane przez związki organiczne może mieć negatywny wpływ na faunę i florę. Z tego powodu zarówno Komisja, jak i IMO podjęły działania mające na celu zakazanie ich stosowania w farbach przeciwporostowych. Niemniej jednak, niezależnie od obecności produktów toksycznych w wodach samego portu Nazaré, wody w pobliżu Nazaré nie zostały sklasyfikowane jako wody skorupiaków. W związku z tym dyrektywa 79/923/EWG, która ma zastosowanie do wód skorupiaków, nie miała zastosowania w tym przypadku.

Ocena Rzecznika Praw Obywatelskich

41. Na wstępie Rzecznik zwraca uwagę, że skarga skierowana do Komisji przeciwko Portugalii dotyczyła naruszenia *(a) dyrektywy 76/160/EWG dotyczącej jakości wody w kąpieliskach; B) dyrektywy 76/769/EWG odnoszącej się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych oraz związanych z nią dyrektyw 1999/51/WE*

(cyny, PCP i kadmu) i 2002/62/WE (związki organiczne), dostosowujących do postępu technicznego odpowiednio piąty i dziewiąty załącznik I do dyrektywy 76/769/EWG; oraz c) dyrektywy 79/923/EWG dotyczącej wymaganej jakości wód skorupiaków.

42. Bezsporne jest, że skarga skarżącego w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego została zarejestrowana przez Komisję zgodnie z jej komunikatem do Parlamentu Europejskiego i Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich w sprawie stosunków ze skarżącym w odniesieniu do naruszeń prawa wspólnotowego [16]. Sprawa została rozpatrzona przez dwie właściwe dyrekcje generalne, a mianowicie DG ds. Środowiska i DG ds. Przedsiębiorstw, które zbadały zarzuty skarżącego i odpowiedziały na te zarzuty. W kwietniu 2006 r. DG ds. Środowiska spotkała się z władzami portugalskimi i otrzymała oficjalne, pisemne wyjaśnienia dotyczące kwestii związanych ze skargą. W dniu 9 października 2006 r. przekazała te wyjaśnienia skarżącemu. W dniu 3 lipca 2007 r. DG ds. Przedsiębiorstw spotkała się również z różnymi państwami członkowskimi. W dniu 12 lipca 2007 r. DG ds. Przedsiębiorstw odpowiedziała na pismo skarżącego z dnia 17 maja 2007 r. oraz na załączone przez niego sprawozdania wraz z tym pismem. W dniu 14 sierpnia 2007 r. zwróciła się do władz portugalskich o dalsze informacje.

43. W związku z powyższym wydaje się, że Komisja podjęła odpowiednie kroki w celu wyjaśnienia kwestii poruszonych przez skarżącego. Skarżący uważa jednak, że Komisja błędnie oceniła sytuację, ponieważ uwzględniła fałszywe informacje przekazane przez władze portugalskie. Zdaniem skarżącego czynności dochodzeniowe, o których mowa powyżej, były zatem niewystarczające, aby uzasadnić decyzję Komisji o zamknięciu jego skargi w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego.

44. Bezsporne jest, że Komisja oparła się na wyjaśnieniach przedstawionych przez władze portugalskie, gdy stwierdziła, że dyrektywy, o których mowa w pkt 41 lit. a) i b), nie zostały naruszone, oraz że dyrektywa, o której mowa w lit. c), nie ma zastosowania do sprawy skarżącego. W związku z tym Rzecznik Praw Obywatelskich uważa za użyteczne powołanie się na zasadę lojalnej współpracy, narzuconą instytucjom wspólnotowym i jej państwom członkowskim na mocy art. 4 ust. 3 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej, przywołaną przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej [17] w ramach postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego na podstawie art. 258 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Powyższy artykuł stanowi, że państwa członkowskie powstrzymują się od wszelkich środków, które mogłyby zagrozić realizacji celów Unii.

45. Skarżący uważa, że władze portugalskie przekazały Komisji nieprawdziwe informacje. Jego zdaniem, gdyby Komisja postępowała z należytą starannością, byłaby tego świadoma. Rzecznik Praw Obywatelskich przeanalizuje zatem stanowisko Komisji na podstawie powyższych wyjaśnień w odniesieniu do domniemanego naruszenia dyrektyw, o których mowa w pkt 41 lit. a), b) i c).

46. W odniesieniu do a) dyrektywy 76/160/EWG dotyczącej jakości wody w kąpieliskach Rzecznik uważa, że ogólne wyjaśnienie Komisji jest uzasadnione. Na podstawie informacji przekazanych przez władze portugalskie Komisja ostatecznie zgodziła się ze skarżącym, że

woda była zanieczyszczona związkami organostanowymi. Chociaż zakwestionowała twierdzenie, że wspomniane zanieczyszczenie miało bezpośredni negatywny wpływ na zdrowie publiczne, Komisja przyznała, że może potencjalnie zaszkodzić florze i faunie, a zatem również dwuzaworom. Niemniej jednak Komisja nie uznała, że niniejsza dyrektywa została naruszona, ponieważ poziomy takich związków w wodzie pozostawały w granicach określonych w dyrektywie.

47. W tym względzie Rzecznik zauważa i docenia, że składając dalsze wnioski o udzielenie informacji, w szczególności na posiedzeniu w dniu 3 lipca 2007 r. i w piśmie z dnia 14 sierpnia 2007 r., Komisja mogła wycofać swoje pierwotne stanowisko wyrażone w piśmie skierowanym do skarżącego z dnia 14 maja 2007 r., zgodnie z którym władze portugalskie nie potwierdziły obecności TBT na wodach portu Nazaré. Ponadto potwierdziła, że przyznała, co zostało już wyrażone w piśmie z dnia 12 lipca 2007 r., że sprawozdania potwierdziły obecność organotyn w tych wodach.

48. W odniesieniu do *b) dyrektywy 76/769/EWG odnoszącej się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych oraz powiązanych dyrektyw 1999/51/WE (cyny, PCP i kadmu) i 2002/62/WE (związki organiczne) dostosowujących do postępu technicznego odpowiednio piąty i dziewiąty załącznik I do tej dyrektywy*, Rzecznik zauważa, że wniosek Komisji, zgodnie z którym nie było farb przeciwporostowych z TBT dostępnymi na rynku portugalskim, wynikał z informacji przekazanych jej przez władze portugalskie.

49. Z drugiej strony, zgodnie z dowodami, którymi dysponuje Rzecznik Praw Obywatelskich, odniesienia Komisji do obciążeń historycznych i zanieczyszczeń w przeszłości w celu uzasadnienia obecności TBT na wodach portu w Nazaré opierały się na wyjaśnieniach udzielonych przez państwa członkowskie inne niż Portugalia, w szczególności przez Zjednoczone Królestwo i Francję. W tym względzie warto jednak zauważyć, że Zjednoczone Królestwo przedstawiło to wyjaśnienie jedynie jako możliwość, a nie jako fakt. Podobnie Francja potwierdziła, że chociaż w „bardzo niewielu przypadkach”, niektóre „produkty niezgodne z wymogami zostały stwierdzone” na rynku wspólnotowym. [18] Rzecznik Praw Obywatelskich jest zatem zaskoczony asertywnym stanowiskiem Komisji, wyrażonym w jej opinii, że „nie otrzymała żadnej skargi ani dowodów, że w latach 2005-2007 farba przeciwporostowa zawierająca związki organostanniczne nadal była wprowadzana do obrotu we Wspólnocie Europejskiej”.

50. Niemniej jednak Rzecznik zauważa, że w niniejszej sprawie Komisja rozpatrywała tę kwestię dalej, a w dniu 14 sierpnia 2007 r. również odesłała władze portugalskie do rozporządzenia 782/2003 w sprawie zakazu stosowania związków cynoorganicznych na statkach, przypominając im, że ich obowiązkiem jest prowadzenie nadzoru nad produktami przeciwporostowymi na rynku krajowym. Komisja nie poinformowała jednak Rzecznika Praw Obywatelskich w kontekście niniejszego dochodzenia, czy władze portugalskie udzieliły odpowiedzi na niniejsze pismo. Wynika z tego, że nie jest jasne, czy oprócz kontroli przeprowadzonej w 2005 r. władze portugalskie rzeczywiście prowadziły dalsze działania w zakresie nadzoru w celu zapewnienia zgodności produktów przeciwporostowych

sprzedawanych i stosowanych w Portugalii z dyrektywą 76/769/EWG i rozporządzeniem 782/2003. Wynika z tego, że ostatecznie, nawet jeśli nie można wykluczyć, że historyczne obciążenie i zanieczyszczenie w przeszłości są rzeczywiście rzeczywistymi przyczynami zanieczyszczenia TBT w porcie w Nazaré, nie można również potwierdzić, że na tym obszarze nie jest jeszcze dostępna żadna niezgodna farba przeciwpiorostowa.

51. Jak jednak już wspomniano powyżej, to portugalski Rzecznik Praw Obywatelskich, a nie Europejski Rzecznik Praw Obywatelskich, bada, w jaki sposób władze lokalne prowadzą działania kontrolne i inspekcyjne na krajowym rynku organotyny. W związku z tym Rzecznik uważa, że dalsze dochodzenia dotyczące tego aspektu skargi nie są uzasadnione.

52. Wreszcie, w odniesieniu do *c) dyrektywy 79/923/EWG dotyczącej wymaganej jakości wód skorupiaków*, Rzecznik zauważa, że Komisja uznała, iż niniejsza dyrektywa nie ma zastosowania w niniejszej sprawie, ponieważ władze portugalskie poinformowały ją, że wody w pobliżu portu w Nazaré nie są wodami skorupiaków.

53. Zgodnie z art. 1 dyrektywy 79/923/EWG „*dotyczy jakości wód skorupiaków i ma zastosowanie do wód przybrzeżnych i słonawych wskazanych przez Państwa Członkowskie jako wymagające ochrony lub poprawy w celu wspierania życia i wzrostu skorupiaków (mięczaków dwuzaworowych i gasteropodów), a tym samym przyczyniania się do wysokiej jakości produktów skorupiaków bezpośrednio jadalnych przez człowieka*”. (podkreślenie dodane)

54. Władze portugalskie wyjaśniły Komisji, że nie zaklasyfikowały wód portu w Nazaré jako wód skorupiaków. Chociaż w 1995 r. zezwolono na korzystanie z publicznej domeny morskiej przez okres 10 lat w odniesieniu do istniejących zakładów akwakultury w porcie w Nazaré, wody te nie były wodami skorupiaków, biorąc pod uwagę, że „*nie rozwinęła się tam kultura dwuzaworów*” [19]. W dniu 9 października 2006 r. Komisja przekazała to wyjaśnienie skarżącemu i podkreśliła, że produkcja dwuzaworów nie jest dozwolona na tych wodach [20].

55. Jednakże zgodnie z dowodami przedłożonymi Rzecznikowi przez skarżącego i przekazanymi Komisji w chwili wszczęcia niniejszego dochodzenia skarżący został upoważniony przez te same władze portugalskie, od 1997 r., do reprodukcji dwuzaworów w publicznym obszarze morskim w pobliżu portu w Nazaré przez co najmniej pięć lat [21]. W związku z tym Rzecznik uznał za przydatne zwrócenie się do Komisji w tym zakresie.

56. W odpowiedzi na jego wniosek o udzielenie dalszych informacji Komisja stwierdziła, że (i) dyrektywa 79/923/EWG nie zawiera przepisów dotyczących zezwolenia na produkcję skorupiaków; oraz (ii) faktu, że istniała licencja na produkcję dwuzaworów na obszarze, który nie został później wyznaczony jako woda z skorupiaków zgodnie z powyższą dyrektywą, nie można uznać za naruszenie prawa Unii, lecz należy ją oceniać na podstawie odpowiednich przepisów portugalskich.

57. W świetle jego wstępnej uwagi przedstawionej w pkt 31 i 32 powyżej Rzecznik Praw Obywatelskich musi zatem ponownie stwierdzić, że rozpatrywane działania dotyczą wyłącznie

władz portugalskich, w związku z czym dalsze dochodzenia nie są uzasadnione z jego strony w odniesieniu do tego aspektu skargi.

B. Wnioski

Na podstawie dochodzenia w sprawie tej skargi Rzecznik zamyka ją z następującym wnioskiem:

Dalsze dochodzenia nie są uzasadnione.

Skarżący i Komisja zostaną poinformowani o tej decyzji.

P. Nikiforos DIAMANDOUROS

Sporządzono w Strasburgu dnia 13 stycznia 2010 r.

[1] Zezwolenie wydane w portugalskim Dzienniku Urzędowym *Diário da República*, załączone do skargi i przekazane Komisji do zaopiniowania, zawiera następujące brzmienie (w pierwotnym języku portugalskim): „... *Autoriza-se* [skarżący] *instalar um estabelecimento de culturas marinhas (...)* numa parcela de terreno do domínio público marítimo localizada junto ao porto da Nazaré, concelho da Nazaré, jurisdição marítima da Capitania do Porto da Nazaré. (...) *Para tanto, pelo presente despacho conjunto é autorizada (...)* a utilizar a identificada parcela, no regime de licença, pelo prazo de cinco anos, Renovável nos termos da legislação em vigor. (...) O estabelecimento vai funcionar no sistema de monocultura, em regime intensivo, para reprodução de bivalves e Crustáceos cirrípedes. (...). 17 de Julho de 1997. Pelo Ministro da Agricultura, do Desenvolvimento Rural e das Pescas. (...) – O Ministro do Equipamento, do Planeamento e da Administração do Território. (...)”.

[2] W oryginalnym języku portugalskim: *Maternidade* (ang.).

[3] Nazaré to małe miasteczko położone na wybrzeżu Atlantyku w środkowej Portugalii.

[4] Zgodnie z dokumentem IPIMAR „*Níveis de composto de BUTIL-Estanho em bivalentes na Mundinaqua Lda, em água para Abastecimento da "nursery", e sedimentos do Porto da Nazaré*” załączonym przez skarżącego w skardze do Rzecznika Praw Obywatelskich i przekazanym Komisji do zaopiniowania.

[5] Dyrektywa Rady 79/923/EWG z dnia 30 października 1979 r. w sprawie wymaganej jakości wód skorupiaków, Dz.U. L 281, s. 47–52.

[6] W oryginalnym języku portugalskim: „*[N]o ano de 1995 [właściwy organ] concedeu autorização para utilização do domínio Hídrico, por um período de 10 anos, à instalação de*

Aquicultura existente no Porto de Nazaré (todavia convém esclarecer que jako águas da Nazaré não se podem considerar conculcolas, dado Nelas não se desenvolver a cultura de bivalves. ”
(podkreślenie dodane).

[7] W oryginalnym języku portugalskim: „ (...) Não tendo igualmente sido autorizada a produção de bivalves nas [águas da localidade de Nazaré] ” (podkreślenie dodano).

[8] Dyrektywa Rady 76/160/EWG z dnia 8 grudnia 1975 r. dotycząca jakości wody w kąpieliskach, Dz.U. L 31, s. 1-7.

[9] Dyrektywa Rady 76/769/EWG z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych, Dz.U. L 262, s. 201–203.

[10] Dyrektywa Komisji 1999/51/WE z dnia 26 maja 1999 r. dostosowująca po raz piąty do postępu technicznego załącznik I do dyrektywy 76/769/EWG (cyna, PCP i kadm), Dz.U. L 142, s. 22-25.

[11] Dz.U. L 183, s. 58–59.

[12] Podpisana kopia pisma Komisji z dnia 14 maja 2007 r., dostarczonego przez skarżącego wraz ze skargą i przekazanego Komisji do zaopiniowania, zawiera w ostatnim akapicie następujące brzmienie (w pierwotnym języku portugalskim):

„ (...) SE Porventura as supra referidas análises vierem a assinalar a presença de Compostos de TBT – que (...) não foi confirmado pelas autoridades portuguesas – deverá então apresentar a situação, para ostatecznie complemento de averiguação, à Direcção-Geral Empresas (...). ”

[13] Niepodpisany egzemplarz pisma Komisji z dnia 14 maja 2007 r., o którym mowa w przypisie 13 powyżej, przekazany przez Komisję wraz z jej opinią i przekazany skarżącemu do celów uwag, przewiduje w ostatnim akapicie następujące brzmienie (w pierwotnym języku portugalskim):

„ ... Tendo em vista o aprofundamento da análise da situação do ponto de vista da finalual utilização de Compostos de TBT nos estaleiros Navais do porto da Nazaré – o que... não foi confirmado pelas autoridades portuguesas – decidi transferir a sua Carta de 17 de Maio à Direcção-Geral Empresas... ”

[14] Rozporządzenie (WE) nr 782/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 kwietnia 2003 r. w sprawie zakazu stosowania związków cynoorganicznych na statkach, Dz.U. L 115, s. 1-11.

[15] Zgodnie z art. 1 ust. 3 Statutu Rzecznika Praw Obywatelskich: *rzecznik Praw Obywatelskich nie może interweniować w sprawach przed sądami...* ”. Zgodnie z art. 10 ust. 3

przepisów wykonawczych Rzecznika Praw Obywatelskich: wszczęto postępowanie sądowe w sprawach będących przedmiotem dochodzenia Rzecznika Praw Obywatelskich, zamyka on sprawę. Wynik wszelkich dochodzeń, które przeprowadził do tego momentu, jest składany bez dalszych działań .

[16] COM(2002)141 wersja ostateczna. Komunikat przewiduje, zgodnie z ust. 6 preambuły, szereg środków administracyjnych, które Komisja zobowiązała się zastosować przy rozpatrywaniu i ocenie skarg dotyczących naruszenia prawa wspólnotowego.

[17] Zob. wyrok z 2002 r. w sprawie C- 10/00 *Komisja* przeciwko Włochom, Rec. s. I-2357, pkt 88.

[18] Protokół posiedzenia z dnia 3 lipca 2007 r., załączony do opinii Komisji i przekazany skarżącemu do jego uwag, zawiera:

„ Komisja poinformowała zebranych, że przedsiębiorstwo złożyło skargę do Komisji, ponieważ miało problemy z zainstalowaniem zakładu hodowli skorupiaków w pobliżu portu w PT, z powodu wysokiego poziomu TBT, co negatywnie wpłynęło na wylęgarnię skorupiaków. Uznał, że wysokie poziomy były spowodowane nielegalnym wykorzystaniem TBT w porcie do celów przeciwdziałania porostowi na statkach. Weryfikacje przeprowadzone przez władze portugalskie nie wykazały jednak żadnych przypadków nieprzestrzegania obowiązujących przepisów.

Komisja zwróciła się do wszystkich państw członkowskich o informacje na temat wyników egzekwowania ograniczeń dotyczących TBT w farbach przeciwporostowych. Delegacja FR wskazała, że kilka państw członkowskich przeprowadziło kontrole w ramach sieci CLEEN. Okazało się, że stwierdzono bardzo niewiele przypadków produktów niezgodnych z wymogami . Zjednoczone Królestwo potwierdziło, że obecność TBT w osadach jest długotrwała i że historyczne obciążenie może być potencjalnym źródłem w sprawie portugalskiej ”. (podkreślenie dodane)

[19] Pierwotna portugalska wersja pisma zawiera następujące sformułowanie: „ ... *jako águas da Nazaré não se podem considerar conquícolas, dado Nelas não se desenvolver a cultura de bivalves* ”.

[20] W oryginalnym języku portugalskim: „ ...*Não tendo igualmente sido autorizada a produção de bivalves nas mesmas.* ”

[21] Zgodnie z kopią portugalskiego Dziennika Urzędowego *Diário da República* , załączonej do skargi i przekazanej Komisji do zaopiniowania. W oryginalnym języku portugalskim: „ ... *Autoriza-se [skarżący] instalar um estabelecimento de culturas marinhas... numa parcela de terreno do domínio público marítimo localizada junto ao porto da Nazaré, concelho da Nazaré, jurisdição marítima da Capitania do Porto da Nazaré. ...Para tanto, pelo presente despacho conjunto é autorizada... utilizar a identificada parcela, no regime de licença, pelo prazo de cinco anos, Renovável nos termos da legislação em vigor. ...O estabelecimento vai funcionar no sistema de monocultura, em regime intensivo, para reprodução de bivalves e Crustáceos*

cirrípedes.... 17 de Julho de 1997. Pelo Ministro da Agricultura, do Desenvolvimento Rural e das Pescas. ...- O Ministro do Equipamento, do Planeamento e da Administração do Território..... ”